

מת'קות הפרשה

י"ל ע"י ישיבת "היים של תורה - לובלין" בראשות הרב הגאון רבי מנחם 'אווע שליט"א

זילך

ובכשנתבונן נראה שכל חמש דברים מלא בחזיקים ובהודאה ואהבה לה' יתברך, כי זה הפועל היוצא מהתורה הקדושה, וביתר באור שהתורה הקדושה זה לא סתם ספר המלא בחכמה שנשאר בשכל בלבד חלילה, אלא זה מעשי לכל אחד ואחד, בכל יום ובכל רגע, כיצד לנהוג בכל מצב, וזה גם ענין הראיה מלשון יראה הנובעת מהערכה לקב"ה על כל הטוב שהוא גומל עמנו כל הזמן.

וכמו שנתבאר פעמים רבות, שעבודת הקרבנות מלמדת אותנו מדות הטובעים בדם, ובפקר היא מלמדת את ענין ההודאה לקב"ה על כל הטוב שהוא עושה עמנו במערכות הנפלאות שפועלות בגופנו ללא לאות עשרים וארבע שעות ביממה, וככל שנדבר על כך ונתמיד בהתבוננות על הפלאות שבתוכנו, נתמלא יותר ויותר בהערכה ואהבה למי שמפעיל אותנו תמיד, ועל ידי כן התורה הקדושה תהיה לנו למורה דרך בכל צעד ושעל ה' יזכנו.

המטמונים שבתורה הקדושה

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדוה את בני ישראל שימיה בניהם (שם יט)
 איתא במדרש רבה (פי"ד) שבכדי לזכות להבין את התורה הקדושה פראוי, עלינו להדבק בתלמידי חכמים שהם נותנים דעת באדם להבין את התורה פראוי. מפאן נלמד שצריך להתבונן תמיד בעמק של התורה הקדושה, ובכדי לזכות לכך, צריך לבוא לתלמידי חכמים שדולים מהתורה הקדושה אורחות חיים - כיצד לעשות את רצון ה' בכל עת בצורה פריאה ונכונה, וכן להתבונן כיצד באפשרותנו להתקרב לקב"ה, על ידי למודנו ומעשינו הטובים, ה' יזכנו לכך.

ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל זוזק ואמין (לא ז)
 מצונאתו של משה ליהושע נלמד שיסוד האדם זה שהוא חזק בדעתו, וראוי לכל אחד ואחד לחזק את עצמו במעט טוב שעשה, ועל ידי זה יקבל כחות מחדשים להמשיך להתעלות בעבודת ה', ביתר שאת וביתר עוז, ה' יזכנו.

עומק מצות הקהל

הקהל את העם... למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלקיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת (שם יב)
 כתב הרמב"ם (חגיגה פ"ג) "כל הפטור מן הראיה, פטור ממצות הקהל חוץ מן הנשים והטף והערל, אבל הטמא פטור ממצות הקהל שנאמר בבוא כל ישראל וזה אינו ראוי לביאה". ויש להבין מה השיבות בין מצות הקהל למצות ראיה? והנה במצות ראיה אמרו חז"ל בגמרא (חגיגה ב.) "כשם שבא לראות כך בא לראות"

והינו שענין העליה לרגל לא היתה סתם התכנסות בבית המקדש, אלא מטרתה ללמד את דרך ה' מהכנה העומדים שם ומשרתים את הקב"ה, בעבודת הקרבנות, בשיר ובשאר העבודות, וכחמשף לכך נתנה מצות הקהל שמהותה למוד אורחות חיים הפתובים בתורה הקדושה לעם כלו, וזה נעשה על ידי המלך שהוא המורה דרך של העם, ובקריאת חמש דברים - המסכם את כל התורה הקדושה, ומצוה זו נעשית מדי תחלת שמיטה, שנה שמתחילים בה כל ישראל מסלול חדש, ואזי נצטוינו לקבל את התורה הקדושה מהמלך, ללמודנו שהתורה הקדושה צריכה להנתן מהכנה והצדיקים שמלמדים אותנו את עומק התורה הקדושה, ואת רצונו של הבורא בכל מצוה.

מעלת הלמוד מתוך נגינה

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת... למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל (שם)
צריך באור מדוע נקראת התורה שירה? ועוד מפני מה נאמר 'עד' ולא נאמר 'עדות' וכמו שכתוב בתהלים (יט) "עדות ה' נאמנה מחכימת פתי"? ונראה לבאר בסיעתא דשמיא על פי מה דאיתא בגמרא (מגלה לב.) "אמר רבי יוחנן כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה, עליו הכתוב אומר "וגם אני נתתי להם חקים לא טובים וגו'".

והינו שהנגינה היא חלק מהתורה הקדושה, ועל ידה הלמוד נחקק באדם, וכמו שכתוב 'וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו', ולא עוד אלא שבכדי להבין את התורה בעמק, צריך להפעיל את האנרגיות לאהבת ה' ומדות טהורות, וזה נעשה על ידי הנגינה, ועל כן אמר הקב"ה 'וענתה השירה הזאת לפניו לעד' שזה לשון של 'דע', שעל ידי הלמוד בנגינה אנו מבינים את הדעת והשכל של התורה הקדושה, מה שבין השורות.

וכן מצינו בגמרא (ברכות ג:) לגבי דוד המלך עליו השלום, שעד חצות הלילה היה עוסק בתורה, ומכאן ואילך בשירות ותשבחות, והינו שהוא היה מתעמק בתלמודו, ומוציא למעשה ביצד לאהב את ה', ולהיות עם מדות טובות, ואחר כך הוא היה עושה מהלמוד שירות ותשבחות שזה ספר תהלים, שכלו מלא באהבת ה', בתפלה והודאה, ומספר התהלים עצמו דורשת הגמרא דרשות נפלאות, וכן ראוי לכל אחד ואחד ללמד עם נגינה, ועל ידי זה לפתח את הרצונות שלו בכדי לקיים את תלמודו, ולבוא לאהבת ה' ומדות טובות ה' יזכנו.

נרות החנכה שהצילו חיים ונשמות אבודות

והיה כי תמצאנה אתו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכחו מפי זרעו (שם כא)

איתא במדרש (אגדת בראשית) "אמר הקב"ה באשר תמצאנה לישראל אלו הצרות ואצילן מהם, אותה שעה יאמרו לי שירה שנאמר 'וענתה השירה הזאת לפניו לעד וגו'". הנה במאמר זה מבאר שמטרת היסורים זה בכדי שנתקרב לבורא יתברך על ידי שנראה את כל החסדים, הטובות והנפלאות, שהוא גומל עמנו ברב טוב וחסדו.

ברם אנו מצדנו לא צריכים לחפות לצרות והקשיים שיזפירו לנו את ה' יתברך, זאת רוב טובו וחסדו, אלא נשכיל מעצמנו להיות את כל חיינו מתוך קרבת ה',

ומתוך התבוננות מתמדת בהשגחתו הפרטית עלינו על כל צעד ושעל.

ונספר כאן מעשה נפלא של השגחה פרטית שארע לזוג יהודים, הזוג הלז עזבו את ארופה עוד לפני מלחמת העולם הראשונה, והגיעו לחוף מבטחים באוסטרליה, הם התישבו באחד האזורים המרחקים של הארץ הענקית, ואט אט החלה עבודתם להניב פרות, מצבם הכלכלי השתפר, ורוחיהם היו נאים.

אולם בכל שהצליחו בהשגיהם הכלכליים, התרופפה זיקתם לשמירת התורה והמצוות, אמנם ההורים עדין הקפידו על קיום ההלכה, ואף שמרו מנהגים מסוימים שהביאו עמם מעירת מולדתם, אך הבנים הפכו לאוסטרלים לכל דבר.

ג'ק היה צעיר הבנים במשפחה, בגרית קראו לו יעקב, אך בהשפעת הזמן והסביבה החלף שמו לג'ק, בכשרונותיו המיוחדים הצליח לסיים בהצטיינות את מסלול הלמודים בבית הספר הכללי במקום מגוריו, ברבות הימים נשא לאשה את דינה, אף היא מרקע משפחתי דומה, שאת שמה שנו ל'דיאנה', בתחלה חיו בסביבה יהודית, וכך שמרו על זיקה כל שהיא ליהדות.

בחלף הזמן עם המעבר לאחזה מבודדת משלהם, עם שטחי מרעה נרחבים לכבשים שגדלו ליצור הצמר האוסטרלי, במקום נדח בויקטוריה נשפחה יהדותם כמעט כליל.

ביום מן הימים אמר ג'ק לאשתו 'ראי הלא אנו חיים באשר, ואיני רואה עוד כל צורך לזהות את עצמי כיהודי, איזו משמעות יש ליהדות בעבורנו, מלבד זכרונות פואזים מהעיר הקטנה באירופה?', האשה הנהנה בראשה להסכמה, שהרי גם לה לא היתה סבה לחשב אחרת רחמנא לצלן.

אלא שמסובב כל הסבות חשב אחרת, וערב אחד באחד מימי חדש בסלו, בשעה שישבה האשה מול האח הבוער ועתון בידיה, צדה את עינה כתבה שהופיעה בעתון בפתנה נכתב פי באמצע דצמבר הוגנים היהודים בכל העולם את חג החנכה, הידיעה על חג החנכה העלתה עמה זכרונות ומחשבות מימים עברו ולא נתנו לה מנוח.

באמצע הלילה התהפכה על משכבה, עד שהחליטה לקום ולעשות מעשה, היא הדליקה נר קטן על אדן חלון המטבח, ובתחושת ספוק שבה לישון, שעה אחרי כן התעורר בעלה, גם הוא קרא את הכתבה על חנכה, גם בו עלו זכרונות מתוקים משנות ילדותו, וגם הוא נכנס למטבח, למראה הנר שעל האדן, הבין שגם אשתו חשבה במחשבותיו, הוא נגש על האדן והדליק גם הוא נר קטן.

אך בקדך לא תם הספור, באותו לילה הפה את האזור שבר ענו, החיות ששכנו במקומות הנמוכים הוצפו במי גשם, וזרם החשמל התנתק, ג'ק ודיאנה שהתעוררו בבהלה לקול רעש המים האדירים, נוכחו לגלות כי ביתם מצף, וזה רק ענין של זמן עד שיטבעו במים האדירים רחמנא לצלן, על שניהם השתלט הפחד הנורא מכל, וכל רגע נראה היה כנצח.

פח חלוץ מיוחד שהגיע לאזור, לא הבחין בביתם מרב האפלה הכבדה ששררה באזור, לפתע פרץ אחד המחלצים בקריאה 'הי! הביטו לשם!', אור קטן שהבליח בחשכה משך את תשומת לבו, היו אלה שני גרות קטנים שרצדו בחלון המטבח, המחלצים שמהרו אליהם מצאו את בני הזוג כמעט על סף יאוש, שניהם כבו וצחקו מהתרגשות, ולא האמינו שזכו להנצל.

אך עוד יותר התקשו לעכל את העבדה ששמעו מפי המחלצים, כי גרות החנכה שלהם הביאו לידי הצלתם הגשמית והרוחנית, ומני אז הקשר שלהם ליהדות הלך והתאדק, והם נעשו יהודים כשרים, שומרי תורה ומצות ברוח ה'.

מספור נפלא זה נלמד פמה דברים א. גם אם עובר על האדם מה שעובר, עד שהוא כבר חושב שחלילה אין לו חפץ ביהדות, וכביכול גם הקב"ה לא מתענין בו כבר, עליו לדעת שהקב"ה מתענין בו ודואג שלא ידח ממנו ידח, ולא עוד אלא שמרב אהבתו אליו הוא

מסובב את כל הסבות ומכנים בתוכו מחשבות שונות, ומביא גשמים עזים, והעקר שאותו יהודי יזכה להתעורר משנתו, ולראות את האהבה העצומה של הקב"ה כלפיו, אהבה שאין לה גבולות, ועל ידי כן לשוב אליו יתברך באהבה הדדית.

ב. בכל יהודי ישנה נשמה טהורה, וגם אם היא מכסה בשכבה עבה וגסה של חמוריות, אי אפשר לדעת מתי דבור קטן או מעשה קטן יאיר וידליק אותה, ועל כן בכל עת ובכל זמן מוטל עלינו לעשות את שלנו, ולחזק ולרומם את הזולת, וה' יתברך יפעל ברחמנו, בכדי שהדבורים שלנו יחלחלו במקום ובזמן הנכון ויפעלו את פעלתם.

ג. כל מצוה נועדה לקשר את האדם לקב"ה, ואין אדם יודע את פחה של מצוה כל שהיא - עד פמה באפשרותה לפעל את פעלתה במקום הנכון, וזה גם ענין הנרות - שהגם שהם קטנים, הם מאירים למרחוק ויכולים להציל חיים ונשמות, וכמו שכתוב "כי נר מצוה ותורה אור" שהתורה והמצוות נמשלו לנרות קטנים, שהגם שהמצוות הם מעשים קטנים, הם מחברים ומקשרים את האדם לבוורא ברוך הוא, והעקר שנעשה אותם מתוך מחשבה להתקרב ולהדבק בו יתברך, ועל ידי זה אכן נזכה שכל חיינו יהיו שרשרת רצופה של קשר אדוק ויהודי עם ה'.

בתיקות המועדים - יום הכיפורים:

- א. חז"ל דרשו שיש מצות עשה לאכול בערב יום כפור, מכיון שעל ידי זה אדם חי את חסדי ה' שעמו, ושב אליו בתשובה מאהבה.
- ב. הזאות הדים ביום הכפורים אחת למעלה ושבע למטה, מרמזות שצריך להעלות את הלב כלפי מעלה לקב"ה, וכן להוציא משבעת קני המנורה את הדמים העכורים ולקדש אותם בקדשה עליונה, וראוי לכונן את זה כשמזכירים ביום כפור את עבודת הכהן הגדול.
- ג. ביום הכפורים אנו קוראים הפטרת יונה, בכדי שנזכר את גדל הרחמים של הקב"ה ונאמין שהוא מצפה לכל אחד ואחד שישוב אליו, שהרי המתין אפלו לגוים שיחזרו אליו ומחל להם על עונותיהם.
- ד. מעשה שהיה בבית מדרשו של הבעל שם טוב, שפעם ביום הכפורים שקע הבעל שם טוב בשרעפי קודש, ונכר היה על פניו שגזרה קשה מרחפת על כלל ישראל באותה שנה ואשר הוא מתאמץ מאד בכדי לבטלה, וכשהתלמידים ראו זאת התחזקו מאד בתפלה בכדי לעורר רחמי שמים לסייע ביד רבם להמתיק את הדין, ולקראת סוף נעילה התנער הבעל שם טוב מהרהוריו, ושמחה נשפכה על פניו, וכששאלוהו תלמידיו לפשר הדברים השיב שגזרה קשה רחפה על עם ישראל, ולא עלה בידו לבטלה, עד שבא יהודי פשוט ובזכות תמימותו התבטלה הגזרה, ומעשה שהיה כך היה - שיהודי פשוט חפץ לעשות נחת רוח לקב"ה ביום הכפורים ומפיון שהיה רעה צאן בשדה לא ידע כיצד לעשות זאת ועל כן אמר לה' יתברך 'רבנו של עולם אני יודע שהיום יום כפור ועל כן אני חפץ לעשות לך נחת רוח ביום זה, ברם איני יודע להתפלל ולא ללמד, אך אני יודע לנגן בחליל ועל כן אני ינגן לכבודך, ולא עוד אלא שאני יעשה רקוד מיוחד לכבודך, והגם שאסור לנגן בחליל ביום הכפורים, הקב"ה נהנה כל כך ממעשיו שנבעו מלב טהור וזך ובזכות זה נמתקה הגזרה.
- ה. ביום הכפורים זה זמן שאנו מנקים את הגוף מכל העונות, על ידי שאנו מתודים על חטאינו ומתחרטים

עליהם, מתוך רצון להתחדש ולהשתנות לטובה, ועל כן הלוחות השניות, שמסמלות התחדשות, נתנו ביום הכפורים.

ו. יום הכפורים זה זמן של שמחה עצומה, כדאי תא במשנה בסוף תענית, לא היו ימים טובים לישראל כיום הכפורים, ועל כן אנו עושים סעודה בערב יום הכפורים, לשמחה שאנו מתנקים מהעונות ומתקריבים לקב"ה וכמוא בשערי תשובה לרבנו יונה.

ז. כשאדם מוסיף מחול על הקדש ונוהג בחמשת הענויים, אזי ראוי לו להתבונן בכל הטוב שיש לו במשך השנה - שאינו מענה, והוא יכול ללכת, לאכול, לשחות וכו' ולהודות על כך לקב"ה ולשוב אליו בתשובה מאהבה.

ח. עבודת הבהן גדול ביום הכפורים לפני ולפנים זה הקטרת, וזה בכדי ללמד את העם, שעקר התשובה והקרבה לקב"ה, זה על ידי שנתבונן על הנשימות שאנו נושמים, שזה ענין הריח שהנשמה נהנית ממנו, ועל ידי שאדם בשמחה הוא רואה גם כן את הטוב שבכל אחד ואחד, וזה ענין אחד עשר סממני הקטרת שרומזים לטוב שבכל עדה, ואפלו בחלבנה, וכן של כל אחד ואחד בעצמו - שעל האדם להעריך את הכל, ולערב את הטוב שבשנים עשר שבטי י-ה ושבועצמו, ולעשות מהם בשם נפלא לכבוד הקב"ה.

ט. הסמל של מחילת העונות בבית המקדש, נעשה על ידי חוט השני, שהוא חוט דק, ללמדנו שעקר התשובה זה בדברים הקטנים - שעל האדם לשפוט את עצמו ולהתחזק בהם, ועל ידי זה לשוב בתשובה שלמה, ולזכות בדיון של הקב"ה.

י. ההזאות ביום הכפורים על גבי המזבח, מרמזות על נקוי הדם שהם העברות הקטנות שחבויות בפנות לבו של האדם, וצריך לטהרו - שהלב דומה למזבח.

יא. כל הודוים שפתובים בסדור, הם רק תזכורות, אבל בנדאי שראוי לכל אחד ואחד שיוסיף ויתודה על חטאיו בפרוטרוט.

יב. ענין שחרור העבדים שנעשה ביום כפור, זה בכדי ללמדנו שעקר התשובה זה שאדם ידע שאינו מנהל את העולם, אלא שהכל מנהל ומשגח מאתו יתברך, וכלנו עבדיו מבלי להשתרר זה על זה חס ושלום.

יג. וכי בתשעה מתענין הלא בעשירי מתענין, אלא לומר לה שצריך להוסיף מבעוד יום, ועל ידי זה יחשב כמו שהתענה בתשיעי (ר"ה ט.) וצריך באור מה ענין התוספת שאינה אלא כל שהוא לפי הרבה מהפוסקים, וכיצד יתכן שבתוספת כל שהוא נחשב פאלו התענה כל היום? ונראה לבאר על פי מה שאמרו חז"ל, פתחו לי פתח כפתחו של מחט, ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם, שבדברים הקטנים שאנו עושים עם פונה ולב לקב"ה, זה נחשב דברים גדולים מאד, ועל כן צננו הקב"ה להוסיף משלנו ולהתענות מעט בתשיעי, בכדי שנראה את אהבתנו אליו, שאנו רוצים לשוב אליו, ולהתנקות מהפסלות של העונות, ובזה הקב"ה מחשיב לנו כמו שהתעננו כל היום באותה קדשה של יום הכפורים, והינו שיש בכחנו להפוך את החול לקדש בתוספת זו, [וזה ענין הודו קודם יום הכפורים וכמבאר ברמב"ן]. ויסוד זה אמור כלפי כל הדברים שבקדשה, ולדגמא כשהאדם רוצה לחשב על הקב"ה כל היום, והוא רואה שהדבר קשה עליו, עצה טובה לזכות לכה, שיתבונן בתחלת כל שעה - דקה - על הקב"ה, ויודה לו על הפרטים הקטנים שהוא מטיב עמו, וכן יבקש ממנו שיזכה לעשות תמיד את רצונו, ועל ידי זה יהיו כל שעויותיו במחשבה על הקב"ה, וכן אנו מוצאים בתפלת הבהן גדול שבתפלה קצרה, זכה לפעל ישועות גדולות לכל ימות השנה על כל עם ישראל.

יד. כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו" יום הכפורים זה זמן שהקב"ה מוחל לנו על כל העונות מרב טובו וחסדו שעמנו, והעקר זה שהאדם ירצה לשוב לקב"ה ויאמין שהוא יכול להשתנות מהרגליו וטבעיו הרעים, וכן שהקב"ה מוכן ומזמן לפתח עמו דף חדש, וכן בכל פעם שהאדם נופל בעבודת ה', אל לו להתיאש רק יבקש מהקב"ה שימחל לו ושיעזרהו לא להכשל שוב, וכן יערוך חשבון נפש עם עצמו כיצד להשמר מעברות ולהיות כרצונו יתברך, ויאמין שהקב"ה מקבל את תשובתו, ועל ידי זה יהיו כל ימיו בתשובה.

ניתן לשמוע שיעורים מפי מורינו ראש הישיבה שליט"א בקול הלשון במספר 03-6171111 (אידיש),

03-6171171 (לה"ק, קו ישרי). ובאמריקה - קול הלשון של ארה"ב (באידיש ובקרויב גם באנגלית). שמעו ותחי נפשכם.

להערות ותרומות ניתן לפנות למכון "א זיסקייט אין מועדי ישראל", 052-7193031.

להצטרפות ל-6481 מנויי "א זיסקייט" ולמכתבים למערכת: ALONLUBLIN@gmail.com או 5402047@gmail.com